

ROGER P. SMITH • РОДЖЕР П. СМІТ

АКУШЕРСТВО ТА ГІНЕКОЛОГІЯ ЗА НЕТТЕРОМ

ПЕРЕКЛАД ЧЕТВЕРТОГО ВИДАННЯ

МЕДИЦИНА

WWW.MEDPUBLISH.COM.UA

АКУШЕРСТВО ТА ГІНЕКОЛОГІЯ ЗА НЕТТЕРОМ

ПЕРЕКЛАД ЧЕТВЕРТОГО ВИДАННЯ

Роджер П. Сміт,
доктор медицини
Ад'юнкт-професор кафедри
акушерства й гінекології Школи
медицини «Вірджинія Тех
Кариліон» Політехнічного інституту
й університету штату Вірджинія,
м. Роенок, штат Вірджинія

Ілюстрації Френка Г. Неттера,
доктора медицини

Ілюстратори-контрибутори

Карлос А.Г. Мачадо, доктор медицини

Джон А. Крейг, доктор медицини

Крістен Вінандт Марзейон,
магістр природничих наук, магістр мистецтв

Джо Чован

Джеймс А. Перкінс,
магістр природничих наук, магістр мистецтв

Тіффані С. Даванзо,
магістр мистецтв, сертифікована медична
ілюстраторка

Науковий редактор українського видання –
Микола Щербина, доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри акушерства та гінекології №1
Харківського національного медичного університету

Київ
ВСВ «Медицина»
2025

ЗМІСТ

ЧАСТИНА 1. АНАТОМІЯ І ЕМБРІОЛОГІЯ

РОЗДІЛ I. Ембріологія

- 1 Статева диференціація, 3
- 2 Розвиток верхніх відділів статевих шляхів, 4
- 3 Розвиток нижніх відділів статевих шляхів, 6
- 4 Розвиток грудних залоз, 7

РОЗДІЛ II. Анатомія

- 5 Зовнішні статеві органи, 13
- 6 Промежина, 14
- 7 Піхва, 16
- 8 Внутрішні органи малого таза, 17
- 9 Шийка матки, матка і придатки, 18
- 10 Яєчники, 20
- 11 Грудна залоза, 22

ЧАСТИНА 2. ГІНЕКОЛОГІЯ І ЖІНОЧЕ ЗДОРОВ'Я

РОЗДІЛ III. Загальні положення щодо здоров'я та консультування

- 12 Статеве дозрівання: нормальна послідовність, 27
- 13 Підтримання здоров'я: вік 12-18 років, 29
- 14 Сексуальна і гендерна дисфорія, 32
- 15 Підтримання здоров'я: вік 19-39 років, 34
- 16 Контрацепція: принципи консультування, 37
- 17 Підтримання здоров'я: вік 40-64 роки, 40
- 18 Підтримання здоров'я: вік 65 років і старший, 43

РОЗДІЛ IV. Захворювання, розлади та поширені проблеми

- 19 Жорстоке поводження: фізичне та сексуальне, 49
- 20 Акне, 52
- 21 Зловживання алкоголем у жінок, 54
- 22 Хвороба Альцгеймера, 58
- 23 Нетримання м'язів - замикача відхідника, 61
- 24 Анемія, 64
- 25 Відхідниково-прямокишкова нориця, 66
- 26 Тривога, 68
- 27 Астма, 70
- 28 Серцево-судинні захворювання у жінок, 73
- 29 Жовчочкам'яна хвороба, 76
- 30 Хронічний тазовий біль, 79
- 31 Закреп, 81
- 32 Хвороба Крона, 84
- 33 Депресія (уніполярна), 86
- 34 Дивертикулярна хвороба, 89
- 35 Домашнє насильство (насильство з боку інтимного партнера), 91
- 36 Дисменорея: первинна і вторинна, 94
- 37 Диспареунія: глибокий поштовх, 96
- 38 Дизурія, 98
- 39 Розлади харчової поведінки: нервова анорексія і булімія, 101
- 40 Фіброміалгія, 104
- 41 Захворювання жовчного міхура, 106
- 42 Гастрит, 109
- 43 Гастроезофагеальний рефлюкс, 111
- 44 Випадіння волосся, 113
- 45 Головний біль: напруги та кластерний, 115

- 46 Головний біль: мігрень, 119
- 47 Гематурія, 123
- 48 Геморой, 124
- 49 Гіпертиреоз, 126
- 50 Гіпотиреоз, 129
- 51 Безпліддя: загальні міркування, 132
- 52 Синдром подразненої кишки, 134
- 53 Біль у попереку, 136
- 54 Меланома, 139
- 55 Міофасціальні синдроми, 142
- 56 Ожиріння, 144
- 57 Остеопороз, 147
- 58 Новоутворення в ділянці малого таза, 151
- 59 Песаріотерапія, 153
- 60 Посткоїтальна кровотеча, 156
- 61 Передменструальний дисфоричний розлад, 157
- 62 Свербїж у ділянці відхідника, 160
- 63 Пієлонефрит, 162
- 64 Згвалтування та синдром травми після згвалтування, 165
- 65 Статева дисфункція: порушення лібідо та оргазмічна дисфункція (аноргазмія), 168
- 66 Інфекції, що передаються статевим шляхом: м'який шанкр (шанкроїд), 171
- 67 Інфекції, що передаються статевим шляхом: *Chlamydia trachomatis*, 173
- 68 Інфекції, що передаються статевим шляхом: гострокінцеві кондиломи, 176
- 69 Інфекції, що передаються статевим шляхом: гонорея, 178
- 70 Інфекції, що передаються статевим шляхом: пахвинна гранульома (донованоз), 182
- 71 Інфекції, що передаються статевим шляхом: герпес, 184
- 72 Інфекції, що передаються статевим шляхом: вірус імунодефіциту людини, 187
- 73 Інфекції, що передаються статевим шляхом: вірус папіломи людини, 190
- 74 Інфекції, що передаються статевим шляхом: венерична лімфогранульома, 193
- 75 Інфекції, що передаються статевим шляхом: контагіозний моллюск, 195
- 76 Інфекції, що передаються статевим шляхом: паразити, 198
- 77 Інфекції, що передаються статевим шляхом: сифіліс, 200
- 78 Інфекції, що передаються статевим шляхом: *Trichomonas vaginalis*, 203
- 79 Тромбофлебіт, 206
- 80 Синдром токсичного шоку, 209
- 81 Виразковий коліт, 212
- 82 Нетримання сечі: підтікання та переповнення, 215
- 83 Стресове нетримання сечі, 218
- 84 Нетримання сечі: імперативне, 221
- 85 Інфекції сечових шляхів, 224
- 86 Варикозне розширення вен, 227
- 87 Контроль маси тіла у жінок, 229

РОЗДІЛ V. Захворювання вульви

- 88 Інверсні вугри (гнійний гідраденіт), 235
- 89 Афтозні виразки (гострі виразки статевих органів; виразки Ліпшютца; виразки статевих органів нестатевого характеру; афти вульви), 237
- 90 Бартолінова залоза: абсцес/інфекція, 239
- 91 Бартолінова залоза: кісти, 240

- 92 Контактний вульвіт, 242
- 93 Диспареунія: інсерційна, 244
- 94 Жіноче обрізання (видалення зовнішніх жіночих статевих органів), 246
- 95 Сечо-статевий менопаузальний синдром, 248
- 96 Стеноз незайманої дівочої перетинки, 250
- 97 Гіперпластична дистрофія вульви (плоскоклітинна гіперплазія, простий хронічний лишай), 252
- 98 Неперфорована незаймана дівоча перетинка, 253
- 99 Губні спайки, 255
- 100 Плоский лишай, 256
- 101 Склеротичний лишай, 258
- 102 Рак вульви, 261
- 103 Гематома вульви, 263
- 104 Ураження вульви, 264
- 105 Вестибуліт вульви (спровокована вульводинія), 267

РОЗДІЛ VI. Захворювання піхви

- 106 Цистоцеле/уретроцеле, 273
- 107 Ентероцеле, 275
- 108 Нориці: травна система і сечові шляхи, 277
- 109 Ректоцеле, 280
- 110 Ботріоїдна саркома, 282
- 111 Поперечна перегородка піхви, 283
- 112 Кісти піхви, 285
- 113 Сухість піхви, 286
- 114 Розриви піхви, 288
- 115 Випадання піхви, 290
- 116 Вагініт: атрофічний (сечо-статевий синдром менопаузи), 292
- 117 Вагініт: бактеріальний (неспецифічний) та бактеріальний вагіноз, 295
- 118 Вагініт: кандидозний, 297
- 119 Вагініт: трихомонадний, 299

РОЗДІЛ VII. Захворювання шийки матки

- 120 Патологічний мазок Папаніколау (ПАП-тест): атипові плоскоклітинні або залозисті клітини невстановленого значення, 305
- 121 Патологічний мазок Папаніколау (ПАП-тест): плоскоклітинні внутрішньоєпітеліальні ураження низького ступеня та плоскоклітинні внутрішньоєпітеліальні ураження високого ступеня, 307
- 122 Карцинома *in situ* (шийки матки), 310
- 123 Рак шийки матки, 312
- 124 Ерозія шийки матки, 315
- 125 Виворіт шийки матки, 317
- 126 Поліпи шийки матки, 318
- 127 Стеноз шийки матки, 319
- 128 Цервіцит, 321
- 129 Наботові кісти, 323

РОЗДІЛ VIII. Патологія матки

- 130 Аденоміоз, 327
- 131 Синдром Ашермана (маткові синехії), 329
- 132 Дисфункціональна (аномальна) маткова кровотеча, 331
- 133 Рак ендометрія, 334
- 134 Гіперплазія ендометрія: проста і складна, 336
- 135 Поліпи ендометрія, 339
- 136 Ендометрит, 341
- 137 Гематометра, 343
- 138 Міжменструальна кровотеча, 344
- 139 Нерегулярні менструації, 346

- 140 Менорагія, 349
- 141 Кровотечі з піхви в постменопаузі, 352
- 142 Саркома (матки), 354
- 143 Аномалії матки: двоорога, перегородка у матці та одноорога матка, 356
- 144 Лейоміома матки (фіброміома, міома), 359
- 145 Опущення і випадання матки, 362

РОЗДІЛ IX. Хвороби придатків

- 146 Аденофіброма, 367
- 147 Світлоклітинна карцинома, 368
- 148 Дермоїдна кіста (тератома), 370
- 149 Дисгермінома, 372
- 150 Позаматкова вагітність, 374
- 151 Ендометріоз, 378
- 152 Епітеліальні стромальні пухлини яєчників, 381
- 153 Герміногенна пухлина, 384
- 154 Гранульозоклітинні пухлини, 385
- 155 Гідросальпінкс (хронічне запальне захворювання органів малого таза), 388
- 156 Пухлина Крукенберга, 390
- 157 Муцинозні кісти яєчників, 392
- 158 Рак яєчників, 395
- 159 Кісти яєчників, 398
- 160 Фіброма яєчника, 400
- 161 Перекрут яєчника, 402
- 162 Запальні захворювання органів малого таза, 405
- 163 Псевдоміксосома очеревини, 408
- 164 Серозні кісти яєчників, 410
- 165 Пухлина з клітин Сертолі-Лейдига (аренобластома), 412
- 166 Тубооваріальний абсцес, 414
- 167 Перехідно-клітинна пухлина (пухлина Бреннера), 417

РОЗДІЛ X. Захворювання та стани грудної залози

- 168 Додаткові соски (політелія), 423
- 169 Мутації *BRCA1* та *BRCA2*, 424
- 170 Рак грудної залози, 427
- 171 Кіста грудної залози, 430
- 172 Ектазія проток грудної залози, 432
- 173 Жировий некроз грудної залози, 433
- 174 Фіброаденома грудної залози, 435
- 175 Внутрішньопотокова папілома грудної залози, 437
- 176 Фіброзно-кістозні зміни грудної залози, 439
- 177 Галактоцеле, 442
- 178 Галакторея, 444
- 179 Мамографія, 446
- 180 Мастит (лактаційний), 448
- 181 Мастодія та масталгія (біль у грудях), 451
- 182 Хвороба мондора, 453
- 183 Виділення із сосків, 455
- 184 Хвороба Педжета грудної залози, 457

РОЗДІЛ XI. Репродуктивні, генетичні й ендокринні захворювання

- 185 Аменорея: первинна, 461
- 186 Аменорея: вторинна, 463
- 187 Синдром нечутливості до андрогенів, 465
- 188 Ановуляція, 467
- 189 Допоміжні репродуктивні технології, 470
- 190 Синдром Дауна, 473
- 191 Дисгенезія гонад, 475
- 192 Синдроми спадкового раку, 477

- 193 Гірсутизм, 480
- 194 Гіперпролактинемія, 483
- 195 Безпліддя, 486
- 196 Менопауза, 489
- 197 Передчасне статеве дозрівання, 493
- 198 Синдром полікістозних яєчників, 495
- 199 Повторна втрата вагітності, 498
- 200 Інтерсексуальність, 500
- 201 Синдром Шихана, 503
- 202 Синдром Тернера, 505
- 203 Агенезія матки, 507
- 204 Агенезія піхви, 509
- 205 Вірилізація, 511

ЧАСТИНА 3. АКУШЕРСТВО

РОЗДІЛ XII. Акушерство: загальні питання

- 206 Допомога і консультування перед зачаттям, 517
- 207 Звичайний допологовий догляд: перший триместр, 519
- 208 Звичайний допологовий догляд: другий триместр, 522
- 209 Звичайний допологовий догляд: третій триместр, 524
- 210 Обстеження плода перед пологами, 526
- 211 Біофізичний профіль, 528
- 212 Скорочувальний стрес-тест, 530
- 213 Доплерівські методи дослідження кровотоку, 532
- 214 Нестресове тестування, 534
- 215 Нормальні пологи, 536
- 216 Вимірювання серцевого ритму плода: брадикардія, 540
- 217 Вимірювання серцевого ритму плода: періодичні зміни, 541
- 218 Вимірювання серцевого ритму плода: знижена варіабельність, 544
- 219 Вимірювання серцевого ритму плода: тахікардія, 546
- 220 Акушерська анестезія/аналгезія, 547
- 221 Нормальні зміни в післяпологовому періоді, 549
- 222 Грудне вигодовування (лактація), 552

РОЗДІЛ XIII. Акушерські стани і проблеми

- 223 Патології прикріплення плаценти (спектр Placenta Accreta), 557
- 224 Активне ведення пологів, 559
- 225 Гостра жирова дистрофія печінки вагітних, 561
- 226 Емболія навколоплідними водами, 563
- 227 Пологи в тазовому передлежанні, 565
- 228 Пологова пухлина (carut succedaneum), 567
- 229 Серцево-судинні захворювання під час вагітності, 569
- 230 Істміко-цервікальна недостатність, 571
- 231 Холецистит при вагітності, 574
- 232 Хоріоамніоніт, 576
- 233 Цукровий діабет під час вагітності, 579
- 234 Фетальний алкогольний синдром, 582
- 235 Гестаційна трофобластична хвороба, 584
- 236 Гінгівіт під час вагітності, 586
- 237 Нейлр-синдром, 588
- 238 Гепатит під час вагітності, 591
- 239 Гіперемезис вагітних, 593
- 240 Затримка внутрішньоутробного розвитку, 596
- 241 Багатоплідна вагітність, 598
- 242 Акушерські розриви, 602
- 243 Маловоддя, 604
- 244 Передлежання плаценти, 607

- 245 Відшарування плаценти, 609
- 246 Багатоводдя, 611
- 247 Післяпологове нагрубання грудних залоз, 613
- 248 Післяпологова депресія, 615
- 249 Прееклампсія та еклампсія, 617
- 250 Сверблячі уртикарні папули та бляшки під час вагітності, 621
- 251 Післяпологова інфекція (ендометрит), 623
- 252 Резус-несумісність, 626
- 253 Дистоція плечиків, 628
- 254 Спонтанна втрата вагітності (аборт, викидень), 630
- 255 Кровотеча в третьому триместрі, 634
- 256 Травми під час вагітності, 635
- 257 Атонія матки і післяпологові кровотечі, 638
- 258 Виворіт матки, 640
- 259 Розрив матки, 643

ЧАСТИНА 4. ПРОЦЕДУРИ

РОЗДІЛ XIV. Процедури

- 260 Амніоцентез, 649
- 261 Аспірація кісти грудної залози, 651
- 262 Дренування кісти/абсцесу бартолінової залози, 652
- 263 Марсупіалізація бартолінової залози, 654
- 264 Трепан-біопсія грудної залози, 655
- 265 Біопсія грудної залози: відкрита, 657
- 266 Візуалізація грудної залози, 659
- 267 Цервікальний серкляж, 661
- 268 Конізація шийки матки (холодний ніж), 664
- 269 Поліпектомія шийки матки, 666
- 270 Кесарів розтин, 667
- 271 Біопсія ворсин хоріона, 671
- 272 Обрізання (новонароджених та немовлят чоловічої статі), 674
- 273 Кольпоскопія, 677
- 274 Кріодеструкція шийки матки, 680
- 275 Цистоуретроскопія, 681
- 276 Використання діафрагми для контрацепції, 683
- 277 Розширення та кюретаж, 686
- 278 Біопсія ендометрія, 688
- 279 Зовнішній акушерський поворот плода на голівку, 690
- 280 Розродження за допомогою акушерських щипців, 692
- 281 Гістероскопія: діагностична, 695
- 282 Гістероскопія: резекція поліпа та лейоміоми, 697
- 283 Введення внутрішньоматкового контрацептиву, 700
- 284 Видалення внутрішньоматкового контрацептиву, 703
- 285 Конізація за допомогою процедури петльового електрохірургічного висічення та великої петлевої ексцизії зони трансформації, 705
- 286 Встановлення песарія, 707
- 287 Соногістерографія, 710
- 288 Дослідження за допомогою дзеркал, 712
- 289 Введення підшкірної контрацептивної капсули, 714
- 290 Видалення підшкірної контрацептивної капсули, 716
- 291 Трансвагінальне УЗД, 718
- 292 Ін'єкція у тригерну точку, 720
- 293 Уродинамічне дослідження: комплексне, 722
- 294 Уродинамічне дослідження: просте, 725
- 295 Пологи за допомогою вакуум-екстракції плода, 726

Алфавітний покажчик, 729

Патологія матки

- 130 Аденоміоз
- 131 Синдром Ашермана (маткові синехії)
- 132 Дисфункціональна (аномальна) маткова кровотеча
- 133 Рак ендометрія
- 134 Гіперплазія ендометрія: проста і складна
- 135 Поліпи ендометрія
- 136 Ендометрит
- 137 Гематометра
- 138 Міжменструальна кровотеча
- 139 Нерегулярні менструації
- 140 Менорагія
- 141 Кровотечі з піхви в постменопаузі
- 142 Саркома (матки)
- 143 Аномалії матки: дворога, перегородка у матці та однорога матка
- 144 Лейоміома матки (фіброміома, міома)
- 145 Опущення і випадання матки

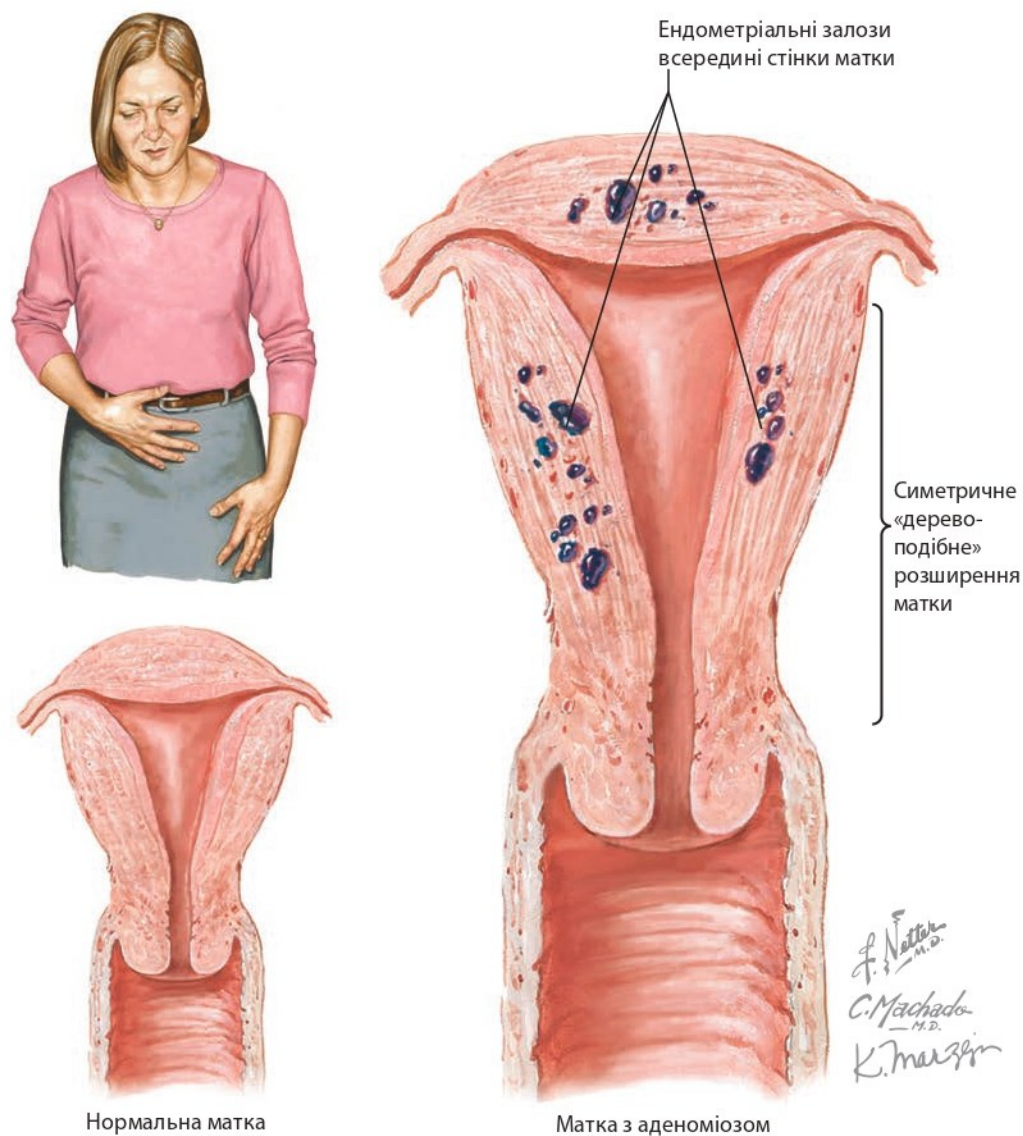
виявлено більш високий рівень антифосфоліпідних аутоантитіл у таких пацієнок, але клінічне значення цього невідоме. Зв'язок із безпліддям постулювався, але залишається суперечливим.

Очікуваний результат: якщо не пов'язаний з ендометріозом, показано хірургічне лікування (гістеректомія). Симптоми зникають із втратою менструальної функції під час менопаузи.

РІЗНЕ

Застереження щодо вагітності: повідомлялося про підвищений ризик передчасних пологів, народження дітей із низькою для гестаційного віку масою тіла, а також передчасного розриву оболонок.

Код за МКХ-10: N80.0 (Ендометріоз матки).

Лікування симптомів аденоміозу

НПЗП

Циклічна гормональна терапія

Агоністи гонадотропін-релізінг гормону

Рис. 130.1 Аденоміоз

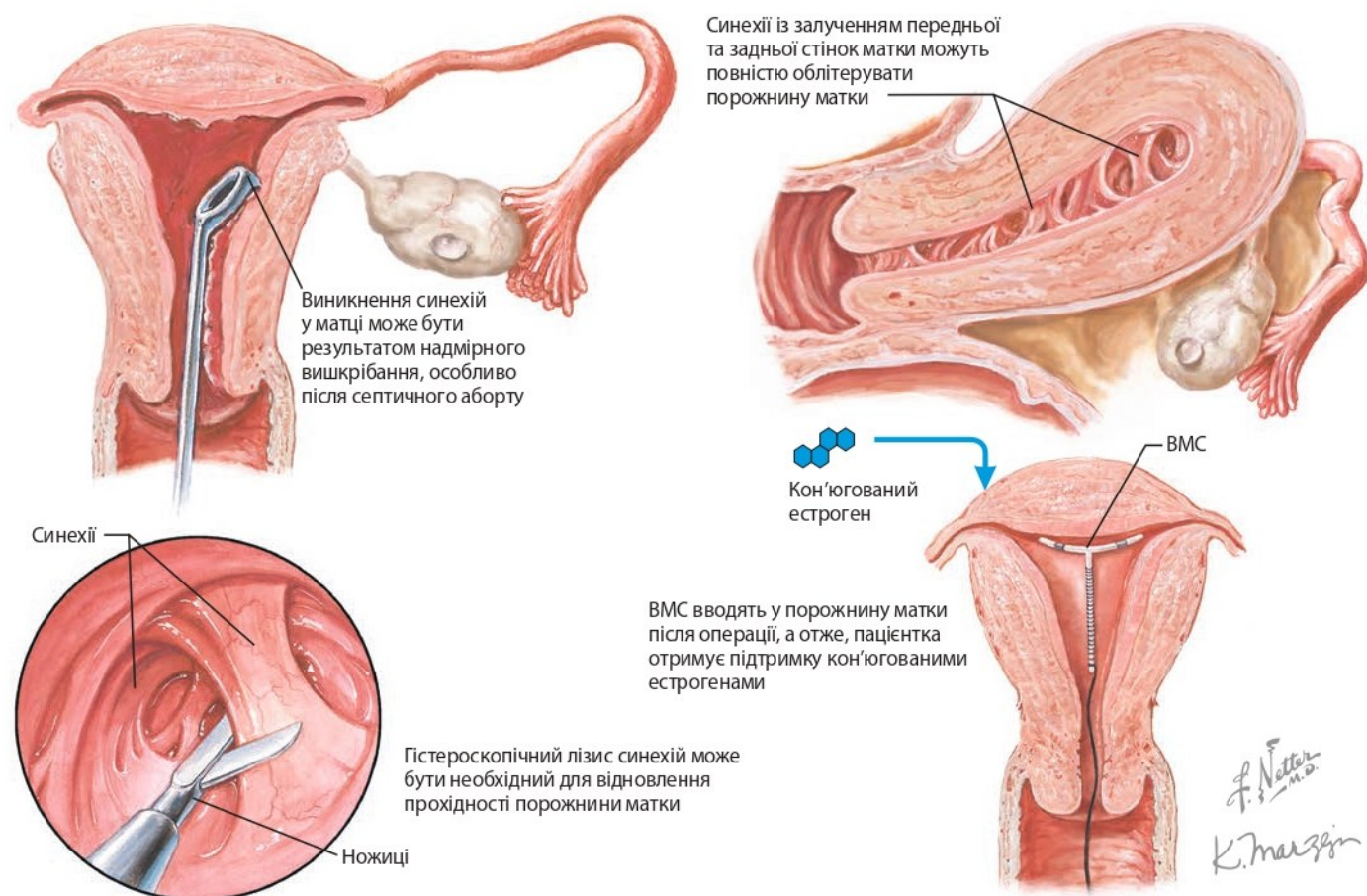

Рис. 131.1 Синдром Ашермана (маткові синехії)

Патологічні знахідки

Внутрішньоматкові рубці.

ВЕДЕННЯ ПАЦІЄНТОК І ТЕРАПІЯ

Немедикаментозні заходи

Загальні заходи: оцінювання та підтримка.

Специфічні заходи: резекція внутрішньоматкових рубців під гістероскопічним контролем з подальшим введенням внутрішньоматкового протизаплідного засобу або внутрішньоматкового балона (дитячий метод Фолі) та естрогенової терапії.

Дієта: особливі зміни в дієті не показані.

Активність: без обмежень.

Навчання пацієнток: заспокоєння.

Навчальні брошури для пацієнток Американського коледжу акушерів та гінекологів:

- Розширення та кюретаж, 2018.

Препарати вибору

- Терапія естрогенами протягом 1–2 міс.
- Перорально – кон'югований естроген 1,25 мг/добу, диетилstilbestрол 1 мг/добу, етерифіковані естро-

гени 1,25 мг/добу, етинілестрадіол 0,05 мг/добу, мікронізований естрадіол 1 мг/добу, піперазину естрон сульфат, естропіпат 1,25 мг/добу.

Протипоказання: недіагностована кровотеча з піхви.

ПОДАЛЬШЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Моніторинг стану пацієнток: звичайне підтримання здоров'я.

Профілактика/уникнення: уникнення надмірного вишкрібання, швидке лікування ендометриту після розширення та вишкрібання.

Можливі ускладнення: гематокольпос, безпліддя.

Очікуваний результат: повернення до нормальної фертильності та менструальної функції після лікування.

РІЗНЕ

Застереження щодо вагітності: після лікування не впливає на майбутню вагітність, хоча повідомлялося про випадок прирощення плаценти.

Код за МКХ-10: N85.6 (Внутрішньоматкові синехії).